

Velká válka

*„Pletichy protivníka plného nenávisti nutí Mne, abych na obranu cti
Svého mocnářství, na ochranu jeho vážnosti a moci, k zabezpečení jeho državy
po dlouhých letech míru chopil se meče.“*

(FRANTIŠEK JOSEF)

Když dne 28. června 1914 spáchal v Sarajevu bosenskosrbský politický aktivista Gavrilo Princip úspěšný atentát na následníka trůnu Rakousko-uherské monarchie Františka Ferdinanda d'Este, jistě nepředpokládal, že tento čin bude formální rozbuškou konfliktu dosud nevídaného rozsahu. První světová válka poznamenala nějakým způsobem život nejen snad každého Evropana, ale i mnohého Asiata, Afričana či Američana.

Čtyřletý vojenský konflikt nebývalé ničivosti a obrovského nasazení vojska, dle odhadu téměř 60 milionů vojáků, přinesl většině zúčastněných tragickou zkušenost, ztrátu života, rodiny, majetku, trvalou invaliditu nebo trauma z prožité hrůzy. Řadě účastníků přinesl ale i naději, naději na lepší život ve vysněném a vybojovaném národním státu se zajištěním jeho demokratické správy, občanských práv a svobod.

Zdá se, jako by svět za čtyři válečné roky udělal takový krok dopředu jako nikdy předtím. Zda byly tyto kroky vždy ve znamení pokroku, je otázkou. Svět se však výrazně změnil a se změnami a jevy zde nastolenými se v určitém úhlu pohledu potýkáme dodnes. Válka přinesla řadu novinek v oblasti vojenství, nové typy zbraní i novou taktiku spočívající v masovém nasazení vojska a kombinaci bojů v různých úrovních a prostředích.

Ještě významnější byly změny politické. Válka byla zahájena dne 28. července 1914 známým císařským manifestem Mým národům, v němž Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Srbsku. Řetězová reakce na sebe nenechala dlouho čekat. Smlouvy a pakty, kterými byly evropské velmoci svázány, začaly fungovat. Na jedné straně pomyslné i skutečné bariéry stály tzv. ústřední mocnosti, tedy Rakousko-uherská monarchie, Německé císařství, později Bulharsko a Turecko. Na druhé straně, tedy mezi státy tzv. Dohody, to byla Velká Británie, Francie, Rusko, později Itálie a nový hráč na světové mocenské mapě Spojené státy americké.

V době uzavření příměří v Compiègne dne 11. listopadu 1918, které válku ukončilo, a po následné pařížské mírové konferenci vznikl zcela jiný svět – svět po rozpadu Rakousko-Uherska, Německého císařství, Ruského císařství, Osmanské říše. Svět řady národních států a svět, v němž se projevilo výrazné velmocenské postavení Spojených států amerických.

Jedním z nových národních států bylo i Československo.